

مطابق با فتاوی
امام خمینی رحمته الله
آیت الله العظمی خامنه ای رحمته الله
و آیت الله العظمی سیستانی رحمته الله

خمس درآمد ها و مثال حلال مخلوط به حرام

www.ketab.ir

سرشناسه: کریمی، علیرضا، ۱۳۵۸ - گردآورنده

عنوان و نام پدیدآور: خمس: خمس درآمدها و مال حلال مخلوط به حرام مطابق با فتاوی امام خمینی قدس سره، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای و آیت‌الله العظمی سیستانی (حفظهما الله) / پژوهش و گردآوری علیرضا کریمی: تنظیم و ویرایش محمد جواد محمد حسینی، مشخصات نشر: تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۸۴۸-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: خمس درآمدها و مال حلال مخلوط به حرام مطابق با فتاوی امام خمینی قدس سره، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای و آیت‌الله العظمی سیستانی (حفظهما الله).

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸ -- دیدگاه درباره خمس

موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader of IRI -- Views on khums

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- دیدگاه درباره خمس

موضوع: Khameini, Sayyed Ali, Leader of IRI, 1939 -- Views on "khums"

موضوع: سیستانی، سیدعلی، ۱۳۰۹ - -- دیدگاه درباره خمس

موضوع: Sistani, Ali -- Views on khums

موضوع: خمس -- فتاواها

موضوع: *Khums -- Fatwas

رده بندی ده گانه: BR۱۸۷

رده بندی دیویی: ۲۹۷.۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۸۱۱

عنوان: خمس

پژوهش و گردآوری: حجة الاسلام و الشیخ الاسلام علیرضا کریمی

ویراستار: محمد جواد محمد حسینی

مدیریت هنری: مهیار سپهری

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۸۴۸-۸

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نوین

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

شرکت چاپ و نشر بین الملل

دفتر مرکزی: تهران، میدان استقلال، سعدی جنوبی، پلاک ۲، طبقه ی سوم

تلفن: ۰۲۱۳۳۹۲۲۹۵۹ • نمابر: ۳۳۱۱۸۶۰۲

فروشگاه مرکزی: میدان فلسطین، ضلع شمال شرق، پلاک ۴ و ۵

تلفن: ۰۲۱۸۸۹۲۱۹۸۰ • نمابر: ۸۸۹۰۳۸۴۳

www.intlpub.ir • Email: intlpub@intlpub.ir

• همه حقوق محفوظ است.



۱۳ « مبنای اول: درآمدهای کسبی (تکسب) -----

۱۳ « دو مبنای کسبی بین فقها در موضوع خمس «اریاح مکاسب» -----

۱۵ ■ بررسی و توضیح برخی موارد بر اساس مبنای تکسب -----

۱۵ □ اول: کارانه‌های دولت -----

۱۶ □ دوم: هدایای بنیاد شهید -----

۱۶ □ سوم: پرداختی به بازنشسته‌ها -----

۱۶ □ چهارم: نفقه همسر و فرزندان -----

۱۷ □ پنجم: بیمه تکمیلی -----

۱۷ □ ششم: بیمه عمر و سرمایه‌گذاری -----

۱۷ □ هفتم: بیمه بیکاری -----

۱۷ □ هشتم: مبالغ دریافتی بابت سنوات -----

۱۸ □ نهم: مرخصی‌های استفاده نشده -----

۱۸ □ دهم: پول منبر و مداخلی -----

۱۸ □ یازدهم: فیش حج یا عمره -----

۱۹ □ دوازدهم: سهام عدالت -----

۲۰ □ سیزدهم: یارانه مسکن -----

۲۰ « مبنای دوم: مطلق القایده -----

« ارتقائات (رشد و افزایش) ۲۳

- ۲۵ احکام صورت‌های فوق -----
- ۲۵ ■ نماء متصل -----
- ۲۵ ■ نماء منفصل -----
- ۲۵ ■ افزایش قیمت -----
- ۲۷ ■ افزایش معنوی -----
- ۲۹ « راهکاری از آیت‌الله سیستانی برای کسبه: تبدیل مال التجاره به ارز یا طلا یا سکه --

« نحوه تعلق خمس ۳۳

- ۳۴ « ثمره بین دو مینا -----

« متعلق وجوب خمس ۳۷

- ۳۸ « دو مبنای کلی -----
- ۳۸ ■ مبنای اول -----
- ۳۸ ■ مبنای دوم -----
- ۳۸ « ثمره بین دو مینا -----

« تعیین سال خمسی ۴۱

- ۴۲ « زمان ابتدای سال خمسی -----
- ۴۳ « امکان یا عدم امکان تعیین سال خمسی مجزا برای -----
- ۴۴ « تغییر سال خمسی -----
- ۴۵ « نمونه تحصیل -----

« نمونه ۴۵

- ۴۶ « نمونه زندگی -----
- ۴۷ « بررسی برخی از مصادیق نمونه -----
- ۴۷ ■ جهیزیه -----
- ۴۸ ■ دارو -----
- ۴۸ ■ کتاب -----
- ۴۸ ■ اعتبار باقی مانده در شارژ موبایل و اینترنت -----
- ۴۹ ■ پس انداز پول برای خرید خانه -----

- ساخت منزل برای فرزندان ----- ۴۹
- پول پیش خانه ----- ۵۰
- خانه اجاره داده شده ----- ۵۰
- هزینه های مقدمات سفری که اصل سفر بعد از سال خمسی است -- ۵۰
- مال التجاره و ابزار کسب و کار ----- ۵۱
- خرید لوازم ضروری در آینده نزدیک ----- ۵۲
- گیاهان و حیواناتی که برای استفاده شخصی نگهداری می شود ----- ۵۳
- کالاهایی که خریداری می شود ولی تحویل آن بعد از سال خمسی است ----- ۵۳
- اخراج مئونه ----- ۵۴

« نحوه محاسبه بدهکاری ها ۵۹ »

- اقسام بدهی ها ----- ۶۰
- بدهی هایی که قابل کسر از درآمد است ----- ۶۰
- مهریه ----- ۶۳
- بدهی هایی که قابل کسر نیست ولی پرداخت آن جزء مئونه است ----- ۶۳
- بدهی هایی که ادای آن جزء مئونه به ----- ۶۵
- کالای خریداری شده مازاد بر مئونه با فرض وجود کالا ----- ۶۶
- مبنای اول: سال وصول ----- ۶۹

« نحوه محاسبه طلبکاری ها ۶۹ »

- مبنای دوم: سال تلاش ----- ۷۰
- ثمره دو مبنا ----- ۷۰
- صندوق قرض الحسنه خانگی ----- ۷۱
- ضمانت بدهکار ----- ۷۲
- خمس افراد نابالغ ----- ۷۳

« چند مسئله شرعی ۷۳ »

- قصد قربت در پرداخت خمس ----- ۷۴

خمس در لغت به معنای یک پنجم است و در اصطلاح فقه عبارت است از پرداخت یک پنجم درآمدی که از راه زراعت، صنعت، تجارت، پژوهش و یا از راه های کارگری و کارمندی و... بدست می آید.^۱

خمس یکی از فریضه های اسلامی است که خداوند متعال آن را برای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ذریه مکرمش و به جهت اکرام و احترام آنان قرار داده و کسی که از پرداخت آن امتناع کند، هرچند به مقدار کمی هم باشد در ردیف ستمکاران خواهد بود. در حدیثی ابوبصیر از امام باقر علیه السلام پرسید: «کمترین چیزی که باعث داخل شدن در آتش جهنم می شود، کدام است؟» حضرت در پاسخ فرمودند: «خوردن یک درهم از مال یتیم؛ سپس افزودند: «آن یتیم ما هستیم».^۲

همچنین امام رضا علیه السلام در بیان برکات پرداخت خمس می فرمایند: «... زیرا دادن خمس کلید روزی شما و مایه پاک شدن گناهان شماست و چیزی است که برای روز درماندگی خود آماده می کنید».^۳

۱. این تعریف شامل خمس مال حلال مخلوط به حرام و زمینی که کافر ذمی از مسلمان خریداری می کند، نمی باشد.

۲. مستدرک الوسائل ج ۷، ص ۲۷۷

۳. كَتَبَ رَجُلٌ مِنْ حُجَّارِ قَارِسٍ مِنْ نَقِضِ مَوَالِي أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عليه السلام يَسْأَلُهُ الْإِذْنَ فِي الْحَقْنِ فَكَتَبَ إِلَيْهِ... إِنَّ إِخْرَاجَهُ مِفْتَاحَ رِزْقِكَ وَتَحْيِصَ ذُنُوبِكَ وَمَا تَنْهَدُونَ لِأَنْفُسِكُمْ لَيَوْمٍ فَافْتِكُوا
الكافي، ج ۱، ص ۵۴۷.

قرآن کریم در بیان اهمیت آن، ایمان را با آن پیوند زده و می‌فرماید: «بدانید آنچه را که سود می‌برید، یک پنجم آن، برای خدا و رسول خدا ﷺ و خویشاوندان او و یتیمان و مسکینان و در راه ماندگان است، اگر به خدا ایمان دارید...»^۱

البته حکم واجبات مهمی مانند روزه و حج، در تعداد بسیار اندکی از آیات قرآن آمده، به طوری که قرآن مجید متعرض اکثر احکام آنها نشده است. خمس هم این گونه است و بیان تفصیلی احکام و شرایط آن به پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان او واگذار شده است؛ از این رو مراجع عظام تقلید با توجه به آیات و روایات، درباره چیزهایی که به آن‌ها خمس تعلق می‌گیرد، فرموده‌اند: «در هفت چیز خمس واجب می‌شود: ۱- منفعت و درآمد کسب (کسب از ارباح مکاسب)، ۲- معدن، ۳- گنج، ۴- مال حلال مخلوط به حرام، ۵- جوهری که به واسطه غواصی یعنی فرورفتن در دریا به دست می‌آید، ۶- غنیمت جنگی»^۲ یعنی که کافر ذمی از مسلمان بخرد. آنچه معمولاً مورد ابتلای اکثر افراد بوده و از چگونگی آن پرسش می‌کنند، قسمت اول و چهارم یعنی «خمس درآمد» و «مال حلال مخلوط به حرام» است که در این نوشتار به صورت مبنا محور به این موضوع پرداخته شده است. البته برخی مسائل مورد ابتلا در زمینه مصرف خمس نیز در کتاب مورد توجه قرار گرفته است.

کتاب حاضر، در بردارنده فتاوی امام خمینی رحمته الله علیه، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای و حضرت آیت الله العظمی سیستانی است. بدیهی است آنچه از حضرت آیت الله خامنه‌ای نقل می‌شود بر اساس نظراتی است که تا کنون از جانب ایشان منتشر شده و اگر در برخی موارد، در کتاب به فتوای معظم له اشاره نشده است، به این دلیل بوده که در آن مورد فتوایی از ایشان منتشر نشده است.

کوشش ما این بود که آنچه نقل می‌شود از منابع کاملاً معتبر بوده و این کتاب هم برای اهل علم و هم عموم مردم قابل استفاده باشد. به این خاطر در برخی مسائل، عین فتوا به زبان عربی از کتاب شریف العروة الوثقی، اثر مرحوم آیت‌الله سید محمدکاظم یزدی، و ترجمه آن از کتاب غایة القصوی، اثر مرحوم شیخ عباس قمی، نقل و به حواشی فقهای بزرگوار بر مسئله اشاره شده است.

همچنین توضیح المسائل امام خمینی رحمته الله علیه با حواشی سایر مراجع (توضیح المسائل مُحشی)، تحریر الوسیله، منهاج الصالحین آیت‌الله سیستانی و توضیح المسائل جامع ایشان از دیگر منابع مورد استفاده در این کتاب می‌باشند.

از آنجا که گردآورنده کتاب افتخار خدمت در دفتر استفتات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مد ظله العالی با دسترسی به فتاوی مکتوب معظم له، نظرات ایشان هم در این کتاب آمده است.

لازم به ذکر است اگر در جایی مسئله‌ای از العروة الوثقی نقل شود و به فتوای فقیه بزرگوار دیگری اشاره نشود، بدین معنی است که سایر فقها با این فتوا هم نظر بوده‌اند.